

Kreowanie klimatu inwestycyjnego na rzecz przyciągania inwestorów zagranicznych przez jednostki samorządu terytorialnego województwa kujawsko-pomorskiego

Małgorzata Jaworek, Magdalena Kuczmarska*

Streszczenie: W artykule zaprezentowano wybrane zagadnienia dotyczące aktywności władz samorządowych województwa kujawsko pomorskiego na rzecz kreowania klimatu inwestycyjnego sprzyjającego napływowi bezpośrednich inwestycji zagranicznych. Artykuł został podzielony na dwie zasadnicze części. W pierwszej zaprezentowano skalę napływu kapitału zagranicznego do województwa kujawsko-pomorskiego. Natomiast w drugiej – wyniki badania zrealizowanego w 2015 roku przez zespół Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu pn. *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w województwie kujawsko-pomorskim*.

Słowa kluczowe: klimat inwestycyjny, atrakcyjność inwestycyjna regionów, gminy województwa kujawsko-pomorskiego

Wprowadzenie

Za sprawą postępującego procesu globalizacji kapitał inwestycyjny w skali dotychczas niespotykanej przemierza świat w poszukiwaniu najkorzystniejszych lokat. Dla wielu państw i regionów (gmin, powiatów i województw) zwiększa to szanse na pozyskanie kapitału zagranicznego, zwłaszcza w formie bezpośrednich inwestycji zagranicznych, będących niezmiernie cennym akceleratorem ich rozwoju. Poszczególne regiony konkurują między sobą o napływ kapitału, starając się przekonać inwestorów zagranicznych, że lokalizacja zamierzonej inwestycji na ich terytorium będzie rozwiązaniem najlepszym. W rywalizacji tej zwyciężają regiony najbardziej konkurencyjne, wykazujące się największą zdolnością do osiągnięcia sukcesu, przy czym ich konkurencyjność zależy w znacznym stopniu od decyzji i zaangażowania samorządowych władz regionalnych i lokalnych (Kosiedowski 2005: 30–31).

Nie ulega wątpliwości, że władze samorządowe powinny dbać o konkurencyjność regionu, rozumianą jako zdolność do uzyskania przewagi konkurencyjnej nad innymi

* dr hab. inż. Małgorzata Jaworek, Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, e-mail: mjaworek@umk.pl; mgr Magdalena Kuczmarska, Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, e-mail: mkuczmarska@umk.pl.

jednostkami terytorialnymi – uczestnikami gry konkurencyjnej (Kosiedowski 2008: 62), i ściśle z nią związany rozwój lokalny, przy czym rozwój lokalny to „przede wszystkim sposób podejścia do rozwoju, to postawy i zachowania oznaczające gotowość do wzięcia w swoje ręce odpowiedzialności za swój los i angażujące ogół wspólnoty lokalnej” (Pietrzak 2002: 32). Przejawem takich postaw i zachowań może być oczywiście także pozyskiwanie nowych inwestycji, w tym inwestycji zagranicznych, które zostaną włączone w sieci relacji terytorialnych i zintegrowane z lokalnym środowiskiem (Pietrzak 2002: 33). Pozyskiwanie kapitału inwestycyjnego wiąże się nierozdzielnie z konkurencją o niego z innymi jednostkami terytorialnymi (Pakulska 2012). O wynikach tej rywalizacji decyduje przede wszystkim klimat inwestycyjny w danym regionie, określanej najczęściej jako zestaw specyficznych czynników kształtujących możliwości i zachęty dla przedsiębiorstw, mające skłonić je do inwestowania, tworzenia nowych miejsc pracy i rozszerzania działalności (The World Bank 2004: 1).

W literaturze przedmiotu czynniki określające klimat inwestycyjny rozważane są najczęściej w odniesieniu do konkretnych krajów oraz ich grup. Na poziomie regionalnym czynniki te ujmują w swoich badaniach m.in. B. Domański z zespołem¹ (Domański, Jarczewski 2006: 8) oraz W. Lizińska (2012: 24), dokonując ich podziału na dwie zasadnicze grupy czynników, tj. gospodarczo-infrastrukturalne oraz wsparcia instytucjonalnego. Do grupy czynników kształtujących lokalne otoczenie gospodarczo-infrastrukturalne zalicza się m.in. (Lizińska 2012: 24):

- oferty inwestycyjne,
- dostępność komunikacyjną,
- poziom aktywności przedsiębiorstw,
- sytuację na rynku pracy,
- poziom rozwoju usług dla biznesu,
- aktywność inwestycyjną gmin w zakresie poprawy poziomu rozwoju infrastruktury społeczno-gospodarczej.

Z kolei wśród czynników wchodzących w skład wsparcia instytucjonalnego na poziomie lokalnym wymienia się (Domański, Jarczewski 2006: 8):

- aktywność władz lokalnych w pozyskiwaniu inwestorów zagranicznych,
- współpracę z inwestorami na etapie projektowania i realizacji inwestycji oraz po jej zakończeniu,
- współpracę władz lokalnych z instytucjami, np. z Polską Agencją Informacji i Inwestycji Zagranicznych, agencjami rozwoju regionalnego i lokalnego oraz z otoczeniem biznesu, służącą pozyskaniu inwestorów zagranicznych,
- działalność innych inwestorów zagranicznych,
- specjalne strefy ekonomiczne.

¹ Celem badania była ocena klimatu inwestycyjnego w Małopolsce. W skład zespołu badawczego weszli: B. Domański, R. Guzik, M. Huculak, K. Janas, W. Jarczewski i G. Micek.

W obszarze jednego województwa wiele z wymienionych czynników może kształtować się na dość zbliżonym poziomie, np. sytuacja na rynku pracy czy dostępność komunikacyjna. Wówczas o wyborze konkretnej jednostki terytorialnej może przesądzić aktywność władz lokalnych. Badania prowadzone przez polskie ośrodki naukowe wskazują na duże znaczenie tego czynnika w procesie pozyskiwania inwestorów (Dziemianowicz 2008: 113–121; Jarczewski 2012: 15–16; Szałucka, Szóstek 2012: 73–79; Lizińska 2012: 206–213), a jednocześnie na jego niezadowalający poziom w większości polskich gmin (Jarczewski 2006: 80–85; Dziemianowicz 2008: 113–121).

Celem artykułu jest przedstawienie wybranych działań władz samorządowych na rzecz kreowania klimatu inwestycyjnego sprzyjającego napływowi kapitału zagranicznego do województwa kujawsko-pomorskiego.

1. Przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego w województwie kujawsko-pomorskim

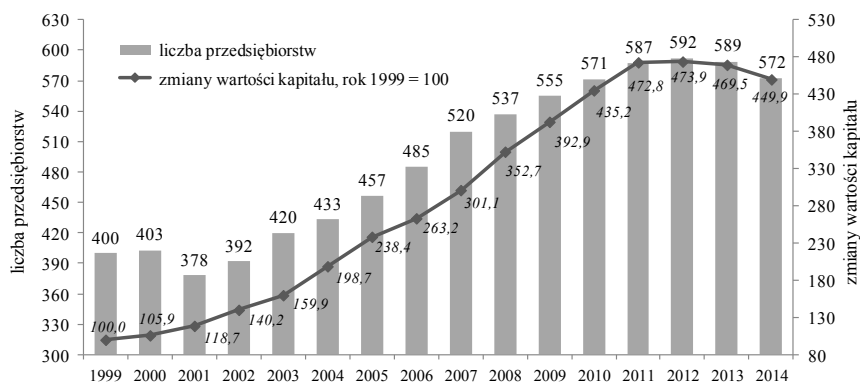
Niewątpliwie na skalę napływu kapitału zagranicznego wpływa atrakcyjność konkretnego regionu konkurującego z innymi o pozyskanie inwestorów zagranicznych. Niestety, jak podają krajowe rankingi atrakcyjności, województwo kujawsko-pomorskie mieści się wśród regionów przeciętnych (Godlewska-Majkowska i in. 2014: 65; *Atrakcyjność inwestycyjna...* 2014: 7). Jest ono przy tym niespójne wewnętrznie pod względem walorów lokalizacyjnych. Najbardziej atrakcyjne dla potencjalnych inwestorów są największe miasta – powiaty grodzkie wraz z otaczającymi je powiatami ziemskimi. Atrakcyjność inwestycyjna pozostałych obszarów regionu jest zaś niewielka. Wpływa to na polaryzację możliwości rozwojowych gmin województwa (Godlewska-Majkowska 2014: 12).

W 2014 roku wartość kapitału podstawowego przypadającego na udziałowców zagranicznych w podmiotach zarejestrowanych na terenie województwa kujawsko-pomorskiego wyniosła 2865,2 mln zł. W tym okresie w Polsce liczba przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego była równa 26 464, a wartość kapitału zagranicznego osiągnęła poziom 195 796,8 mln zł. Oznacza to, że w skali ogólnopolskiej województwo kujawsko-pomorskie posiadało w omawianych kategoriach udział na poziomie odpowiednio: 2,16% w przypadku liczby przedsiębiorstw i 1,46% pod względem wartości kapitału zagranicznego. Pozwoliło mu to uplasować się na 10 miejscu wśród województw Polski pod względem liczby przedsiębiorstw i na 11 biorąc pod uwagę wartość kapitału zagranicznego.

Od 1999 roku – czyli od zmiany podziału terytorialnego Polski, związanej z wyodrębnieniem 16 województw – liczba przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego w województwie kujawsko-pomorskim systematycznie rosła (z wyjątkiem lat 2001, 2013 i 2014). W 1999 roku na terenie województwa zlokalizowanych było 400 takich przedsiębiorstw, a w 2014 roku ich liczba wyniosła 572. W analizowanym okresie przyrost liczby przedsiębiorstw w województwie kujawsko-pomorskim wyniósł o 43% w stosunku do 1999

roku. Jednocześnie w ostatnich latach obserwowany jest wyraźny spadek dynamiki wzrostu liczby przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego w województwie.

W latach 1999–2014 wartość kapitału zagranicznego w przedsiębiorstwach zlokalizowanych na terenie województwa kujawsko-pomorskiego wzrosła z 636,8 mln zł w 1999 roku do 1518 mln zł w 2005 roku i 2771,2 mln zł w 2010 roku, by w 2014 roku osiągnąć poziom 2865,2 mln zł. Niestety w latach 2013 i 2014 zaobserwować można niewielki spadek wartości kapitału zagranicznego – fakt ten można przy tym bezpośrednio wiązać ze zmniejszeniem się w tym samym czasie liczby zlokalizowanych na terenie województwa kujawsko-pomorskiego przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego.

Rysunek 1. Liczba przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego i zmiany wartości tego kapitału w województwie kujawsko-pomorskim (lata 1999–2014)

Źródło: dane GUS.

2. Metodyka badania

W opracowaniu zaprezentowano wyniki badania zrealizowanego w 2015 roku, pn. *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w województwie kujawsko-pomorskim*². Jego inicjatorem był Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego, a wykonawcą zespół Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu³.

Zakresem podmiotowym badania zostały objęte dwie grupy respondentów. Pierwszą grupę stanowiły 144 jednostki samorządu terytorialnego województwa kujawsko-pomorskiego

² Badanie jest fragmentem szerszego, unikatowego projektu naukowo-badawczego pn. *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w wybranych regionach Polski – analiza porównawcza*, którym obok województwa kujawsko-pomorskiego objęte zostały województwa: łódzkie, warmińsko-mazurskie i wielkopolskie. Koordynatorem projektu jest Uniwersytet Mikołaja Kopernika, a współwykonawcami: Uniwersytet Łódzki, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie i Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu.

³ W skład zespołu weszli: W. Karaszewski (kierownik), M. Jaworek, E. Siemińska, L. Czaplowski, M. Kuzel, M. Szalucka, A. Szóstek, M. Kuczmarśka, M. Kokosińska.

(gminy), drugą zaś przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego mające siedzibę na terenie województwa.

Kwestionariusze ankietowe wysłano drogą internetową. Od jednostek samorządu terytorialnego otrzymano 96 poprawnie wypełnionych kwestionariuszy, co stanowi zwrotność na poziomie 66,7%. W badaniu wzięło udział 66 gmin wiejskich, 8 gmin miejskich i 22 gminy miejsko-wiejskie. W części dotyczącej przedsiębiorstw zbiorowość stanowiły 482 podmioty⁴. Uzyskano łącznie 76 prawidłowo wypełnionych kwestionariuszy, co oznacza, że ostatecznie w badaniu uczestniczyło 15,7% przedsiębiorstw z całej zbiorowości podmiotów objętych badaniem.

3. Aktywność jednostek samorządu terytorialnego województwa kujawsko-pomorskiego na rzecz kreowania klimatu inwestycyjnego

Aby skutecznie konkurować w skali regionów, jednostki samorządu terytorialnego przed podjęciem starań o przyciągnięcie kapitału zagranicznego muszą dysponować informacjami o potencjalnych inwestorach.

Jednostki samorządowe województwa kujawsko-pomorskiego najczęściej wykorzystywały ogólnodostępne źródła informacji o potencjalnych inwestorach zagranicznych – internet (62,4%) i informacje zamieszczone w prasie (49,5%). Rzadziej wybierane były źródła, do których dostęp wymaga zdecydowanie aktywniejszej postawy – uczestnictwo w seminariach, konferencjach i wystawach (40,9%) czy kontakty z innymi inwestorami zagranicznymi. Niewielki odsetek tworzyły jednostki poszukujące bezpośredniego kontaktu z inwestorem (30,1%), a także korzystające z takich źródeł, jak: instytucje rządowe (14,0%), firmy doradcze (5,4%), agencje zagraniczne (1,1%). Duży niepokój budzi fakt, iż ponad połowa samorządów województwa czekała na „przyjście inwestora”. Taka bierna postawa najbardziej widoczna była wśród gmin wiejskich (58,5%). Gminy miejskie natomiast częściej niż gminy wiejskie i miejsko-wiejskie korzystały z takich źródeł jak: internet (71,4% vs. 63,1%

⁴ Jako materiał wyjściowy w ustaleniu zbiorowości przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego posłużyła baza teled adresowa udostępniona przez Urząd Statystyczny w Bydgoszczy. Porównanie liczby wyszczególnionych w niej przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego mających siedzibę na terenie województwa kujawsko-pomorskiego (1562) z liczbą podmiotów, które Urząd Statystyczny uwzględnił w prowadzonych przez siebie badaniach, to jest tych, które złożyły sprawozdania statystyczne (589 podmiotów), uczyniło zasadnym podjęcie pracochłonnej czynności sprawdzenia wpisu każdego z wymienionych w bazie przedsiębiorstw w Krajowym Rejestrze Sądowym. Okazało się, że 544 przedsiębiorstwa, które złożyły wniosek o nadanie REGON, nie dokonały wpisu w KRS, co oznacza, że nie podjęły one działalności gospodarczej. Bazę przedsiębiorstw objętych badaniem ograniczono zatem do 1018 jednostek. Do wszystkich drogą pocztową wysłano kwestionariusz ankietowy. Znaczna część listów wróciła z adnotacją Urzędu Pocztowego „adresat nieznany”. Z uwagi na małą liczbę zwrotów wypełnionych kwestionariuszy ankietowych (36) podjęto wysiłek przeprowadzenia rozmów telefonicznych z przedstawicielami zarządów każdego z przedsiębiorstw, które nie odesłały kwestionariusza. Działania te doprowadziły do weryfikacji wyjściowej bazy. Okazało się, że część przedsiębiorstw zaprzestała prowadzenia działalności, a z częścią nie ma żadnych możliwości nawiązania kontaktu, co może świadczyć o tym, że nie prowadzą one działalności. Ostatecznie w bazie pozostały 482 przedsiębiorstwa, co jest bliskie liczbie przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym, które uczestniczą w badaniach GUS (Karaszewski i in. 2015: 5).

gminy wiejskie i 57,1% gminy miejsko-wiejskie), prasa (57,1% vs. 47,7% gminy wiejskie i 52,4% gminy miejsko-wiejskie) czy uczestnictwo w seminariach, konferencjach i wystawach (57,1% vs. 41,5% gminy wiejskie i 33,3% gminy miejsko-wiejskie) (tab. 1).

Tabela 1

Źródła informacji o potencjalnych inwestorach zagranicznych (%)

Wyszczególnienie	Rodzaj gminy			
	ogółem	wiejska	miejska	miejsko-wiejska
Prasa	49,5	47,7	57,1	52,4
Internet	62,4	63,1	71,4	57,1
Informacje zdobyte na spotkań na seminariach, konferencjach, wystawach	40,9	41,5	57,1	33,3
Informacje udzielone przez instytucje rządowe	14,0	13,9	14,3	14,3
Informacje udzielane przez firmy doradcze	5,4	6,2	0,0	4,8
Informacje udzielane przez agencje zagraniczne	1,1	1,5	0,0	0,0
Samodzielny kontakt z centralami firm zagranicznych w celu przedstawienia oferty	8,6	9,2	0,0	9,5
Informacje od innych inwestorów	30,1	29,2	14,3	38,1
Czekanie, aż inwestor sam nawiąże kontakt z gminą	55,9	58,5	57,1	47,6

Odpowiedzi nie sumują się do 100%, gdyż ankietowani mogli wskazać więcej niż jedną opcję.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania.

Na wybór miejsca lokalizacji kapitału wpływ mają nie tylko czynniki związane z kosztami, zasobami czy rynkiem, ale także, o czym wskazano we wstępie, lokalny klimat, którego immanentną składową jest stosunek władz lokalnych do przedsiębiorczości, także tej pochodzącej spoza kraju macierzystego. Aby skutecznie konkurować w skali regionów, jednostki samorządowe powinny posiadać bogatą ofertę dotyczącą możliwości inwestycyjnych, która jest niewątpliwie ważnym czynnikiem stymulującym napływ inwestycji zagranicznych. Niestety jedynie niespełna jedna trzecia gmin taką ofertę posiada. Najgorzej pod tym względem wypadły gminy wiejskie – tylko 26,6% dysponuje taką ofertą, natomiast najlepiej gminy miejsko-wiejskie, w przypadku których 60% posiada takie narzędzie przyciągania inwestorów (tab. 2).

Tabela 2

Posiadanie oferty dotyczącej możliwości inwestycyjnych w gminie, kierowanej do potencjalnych inwestorów zagranicznych (%)

Wskazanie	Rodzaj gminy			
	ogółem	wiejska	miejska	miejsko-wiejska
TAK	31,6	26,6	50,0	40,9
NIE	68,1	73,4	50,0	59,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania.

Ankietowane jednostki odpowiedziały na pytanie, czy korzystają ze wsparcia innych gmin skutecznie zabiegających o inwestora zagranicznego celem weryfikacji prowadzonej strategii przyciągania inwestycji. Działalnie takie jest popularne wśród prawie połowy jednostek samorządowych województwa kujawsko-pomorskiego. Najbardziej aktywne w tym zakresie były gminy wiejskie, wśród których 53% z takiego wsparcia korzysta. Należy zauważyć, że nie ma istotnych różnic w poszczególnych rodzajach gmin, czego dowodem jest podobny rozkład odpowiedzi (tab. 3).

Tabela 3

Korzystanie ze wsparcia innych jednostek samorządu terytorialnego skutecznie zabiegających o inwestora zagranicznego celem weryfikacji prowadzonej strategii przyciągania inwestycji (%)

Wskazanie	Rodzaj gminy			
	ogółem	wiejska	miejska	miejsko-wiejska
TAK	48,9	47,0	50,0	55,0
NIE	51,1	53,0	50,0	45,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania.

Niestety, gminy województwa kujawsko-pomorskiego nie nawiązują współpracy z sąsiednimi gminami w zakresie promocji gminy bądź prowadzenia innych działań na rzecz pozyskania inwestorów zagranicznych (83%). Na brak współpracy wskazało aż 87,5% gmin miejskich, 84,8% gmin wiejskich i 75,0% gmin miejsko-wiejskich (tab. 4). Zważywszy na fakt, że najważniejszą barierą uniemożliwiającą prowadzenie skutecznych działań promocyjnych na rzecz pozyskania inwestorów zagranicznych w opinii 87,4% jednostek samorządu terytorialnego był brak środków finansowych (Karaszewski i in. 2015: 46), zaś połączenie działań promocyjnych gwarantowałoby znaczne oszczędności, brak współpracy w tym zakresie między sąsiednimi gminami należy ocenić zdecydowanie negatywnie.

Tabela 4

Promocja gminy bądź prowadzenie działań na rzecz pozyskania inwestora zagranicznego wspólnie z urzędem/ami z sąsiedniego terenu (%)

Wskazanie	Rodzaj gminy			
	ogółem	wiejska	miejska	miejsko-wiejska
TAK	17,0	15,2	12,5	25,0
NIE	83,0	84,8	87,5	75,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania.

Obok działań podejmowanych przez jednostki samorządu terytorialnego przed pojawieniem się kapitału zagranicznego, związanych m.in. z posiadaniem odpowiedniej oferty inwestycyjnej czy promocją gminy, ważne są także działania podejmowane w celu sprawnej

i kompleksowej obsługi inwestorów zagranicznych zainteresowanych podjęciem działalności w danym regionie.

Niestety wyniki badania wskazały, że niemal w połowie jednostek samorządowych województwa kujawsko-pomorskiego (48,9%) odpowiedzialność za obsługę inwestora zagranicznego spoczywała na prezydencie, burmistrzu bądź wójcie (w zależności od rodzaju jednostki). 28,7% badanych jednostek nie czyniło różnic w obsłudze inwestorów zagranicznych i inwestorów krajowych. Natomiast 28,7% wskazało, że obsługę inwestora zagranicznego powierza pracownikowi, którego zakres obowiązków obejmuje tego typu zadania, zaś w przypadku 13,8% jednostek obowiązek ten spoczywał na zespole pracowników. Żadna z jednostek samorządu terytorialnego województwa nie wynajęła do tego celu podmiotu zewnętrznego⁵. Przeglądając się odpowiedziom w poszczególnych rodzajach gmin, widać pewne różnice. W gminach miejskich za obsługę inwestora zagranicznego odpowiedzialny jest specjalnie wybrany pracownik (62,5%). Na taką odpowiedź wskazało zdecydowanie mniej gmin wiejskich (24,6%) i miejsko-wiejskich (28,6%). Natomiast w żadnej z gmin miejskich obsługą inwestorów zagranicznych nie zajmuje się wydzielony zespół osób. W tym kontekście zaskakują wskazania gmin wiejskich i miejsko-wiejskich, które takich pracowników posiadają. Odnosi się to do 12,3% gmin wiejskich i 23,8% gmin miejsko-wiejskich. W połowie przypadków – niezależnie od rodzaju gminy – za obsługę inwestora odpowiada najważniejsza osoba w gminie, co z jednej strony świadczyć może o dużej wadze przypisanej kwestii obsługi inwestorów, z drugiej natomiast o mało profesjonalnym podejściu. Niestety znaczna część gmin przyznała, że inwestor zagraniczny jest obsługiwany tak, jak wszystkie osoby prowadzące działalność gospodarczą. Opcję taką wskazało 23,8% gmin miejsko-wiejskich, 29,7% gmin wiejskich i aż 37,5% gmin miejskich (tab. 5).

Tabela 5

Agenty (podmioty) odpowiedzialne za obsługę inwestorów zagranicznych w urzędach gmin województwa kujawsko-pomorskiego (%)

Wyszczególnienie	Rodzaj gminy			
	ogółem	wiejska	miejska	miejsko-wiejska
Wydzielony zespół osób	13,8	12,3	0,0	23,8
Wybrany pracownik	28,7	24,6	62,5	28,6
Prezydent, burmistrz, wójt	48,9	49,2	50,0	47,6
Wynajęta agencja	0,0	0,0	0,0	0,0
Jest obsługiwany tak jak wszystkie osoby prowadzące działalność gospodarczą	28,7	29,2	37,5	23,8

Odpowiedzi nie sumują się do 100%, gdyż ankietowani mogli wskazać więcej niż jedną opcję.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania.

⁵ Podobny rozkład odpowiedzi zaobserwowano podczas badania przeprowadzonego w roku 2004 i w roku 2012 (zob. Czaplowski, Grzegorzewski, Kujawka 2005: 97; Jaworek, Szóstek 2012: 108).

Oczywistym sukcesem jest pozyskanie inwestora dla konkretnego regionu, jednakże równie ważne jest jego utrzymanie i podtrzymanie przekonania inwestorów o słuszności podjętych przez nich decyzji. Władze samorządowe muszą nie tylko zabiegać o napływ inwestycji, ale także o ich rozwój podczas późniejszego funkcjonowania, co przekłada się na rozwój gminy i szeroko pojęty dobrobyt społeczny. Niestety, niezależnie od rodzaju, gminy nie są aktywne w zakresie wsparcia udzielanego przedsiębiorstwom z udziałem kapitału zagranicznego. W szczególności zaskakują odpowiedzi gmin miejskich – aż 80% z nich wskazało, że nie wspierają inwestorów zagranicznych, jedynie 20% wskazało, że organizuje seminaria i spotkania informacyjne dla przedsiębiorstw poszukujących partnerów gospodarczych na terenie regionu. W tym aspekcie jeszcze mniejszą aktywność wykazały gminy wiejskie (10,8%) i miejsko-wiejskie (14,3%). Z analizowanych grup gmin najbardziej aktywne były gminy miejsko-wiejskie, które poza aktywnością wskazaną powyżej angażowały się także w organizowanie forów i konferencji gospodarczych, których celem jest umożliwienie nawiązywania kontaktów gospodarczych pomiędzy przedsiębiorstwami (9,5% vs. 7,7% gmin wiejskich), tworzenie baz danych przedsiębiorstw z gminy gotowych podjąć współpracę z innymi podmiotami gospodarczymi (19,0% vs. 12,3% gmin wiejskich) czy pomoc przedsiębiorstwom z gminy w wyszukiwaniu i nawiązywaniu kontaktów gospodarczych (14,3% vs. 15,4% gmin wiejskich) (tab. 6).

Tabela 6

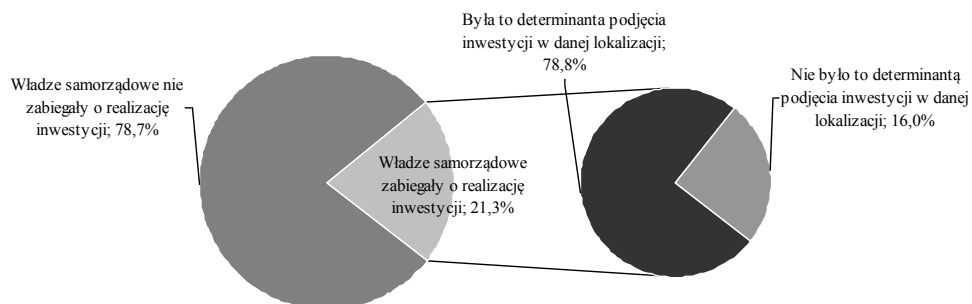
Sposoby wsparcia udzielanego przedsiębiorstwom z udziałem kapitału zagranicznego przez władze samorządowe (%)

Wyszczególnienie	Rodzaj gminy			
	ogółem	wiejska	miejska	miejsko-wiejska
Organizowanie lub współorganizowanie seminariów i spotkań informacyjnych dla przedsiębiorstw poszukujących partnerów gospodarczych na terenie regionu	12,1	10,8	20,0	14,3
Organizowanie lub współorganizowanie forów i konferencji gospodarczych, których celem jest umożliwienie nawiązywania kontaktów gospodarczych pomiędzy przedsiębiorstwami	7,7	7,7	0,0	9,5
Tworzenie bazy danych przedsiębiorstw z gminy gotowych podjąć współpracę z innymi podmiotami gospodarczymi	13,2	12,3	0,0	19,0
Pomoc przedsiębiorstwom z gminy w wyszukiwaniu i nawiązywaniu kontaktów gospodarczych	14,3	15,4	0,0	14,3
Korzystanie z pomocy i włączanie się w programy realizowane przez agencje, agendy rządowe	4,4	4,6	0,0	4,8
Korzystanie z pomocy i wykorzystywanie programów realizowanych przez organizacje międzynarodowe	3,3	4,6	0,0	0,0
Brak działań o takim charakterze	72,5	73,8	80,0	66,7

Odpowiedzi nie sumują się do 100%, gdyż ankietowani mogli wskazać więcej niż jedną opcję.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania.

Z punktu widzenia kreowania klimatu sprzyjającego napływowi kapitału zagranicznego warto przytoczyć także opinię samych przedsiębiorstw. Podmioty gospodarcze, które podjęły inwestycje w województwie kujawsko-pomorskim, wypowiedziały się na temat zabiegania przez władze samorządowe o realizację inwestycji zagranicznej na ich terenie. Niestety tylko 21,3% władz samorządowych wykazywało taką aktywność. Należy podkreślić, że w opinii przedsiębiorstw było to czynnikiem determinującym podjęcie działalności w regionie (rys. 2).

Rysunek 2. Zabieganie władz samorządowych o realizację inwestycji zagranicznej jako determinanta podjęcia działalności w konkretnej lokalizacji w opinii przedsiębiorstw

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania.

Dowodzi to, jak ważne jest zabieganie o inwestorów zagranicznych, zważywszy na fakt, że jest to czynnik w pełni zależny od władz samorządowych, w przeciwieństwie do takich elementów, których zmienić nie można (lokalizacja) czy takich, które wymagają znaczących nakładów inwestycyjnych (infrastruktura).

Uwagi końcowe

Inwestorzy zagraniczni, podejmując decyzję o miejscu lokalizacji planowanej inwestycji, biorą pod uwagę szereg różnych czynników. Niestety, na wiele z nich władze samorządowe mają niewielki wpływ, ponieważ decydujące dla inwestorów zagranicznych elementy dotyczą najczęściej uwarunkowań ogólnokrajowych bądź są związane z ogólnym poziomem i perspektywami rozwoju społeczno-gospodarczego kraju (Kola-Bezka, Kuzel, Sobczak 2009: 59). Jednakże możliwości wpływania władz samorządowych na decyzje inwestorów są znaczne. Ich zadaniem jest w szczególności tworzenie oryginalnej i konkurencyjnej w stosunku do innych regionów oferty inwestycyjnej, zapewniającej dostęp do unikalnych zasobów, które w dłuższej perspektywie staną się atutami regionu (Jaworek, Kuzel 2013: 80). Do zadań samorządów należy także odpowiednia promocja gminy, aktywne zabieganie

o inwestora czy wsparcie już istniejących przedsiębiorstw. Są to czynniki kształtujące lokalny klimat inwestycyjny. Należy podkreślić, że często nie wymagają one poniesienia wielkich nakładów finansowych i zależą w znacznym stopniu od nastawienia proinwestycyjnego jednostek terytorialnych. W opinii niemal 80% badanych przedsiębiorstw aktywne działania władz samorządowych w zakresie pozyskania inwestorów zagranicznych stanowiły determinantę podjęcia inwestycji na terenie województwa kujawsko-pomorskiego. Zasadne wydaje się zatem, aby jednostki terytorialne, w trosce o rozwój lokalny, w ramach prowadzonej polityki proinwestycyjnej skupiły się przede wszystkim na elementach od nich zależnych. W świetle przeprowadzonych badań wśród wielu gmin województwa kujawsko-pomorskiego w tej sferze jest jeszcze wiele do zrobienia. Przebadane jednostki zasadniczo nie wykorzystywały źródeł informacji o potencjalnych inwestorach wymagających aktywnej postawy. Niezależnie od rodzaju gminy, najczęściej poszukiwały się w tym celu prasą i internetem. Znaczny odsetek jednostek samorządowych nie posiadał oferty dotyczącej możliwości inwestycyjnych, przy czym najgorzej wypadły pod tym względem gminy wiejskie. Około połowa gmin – niezależnie od rodzaju – nie korzystała ze wsparcia innych gmin skutecznie zabiegających o inwestora zagranicznego celem weryfikacji prowadzonej przez siebie strategii przyciągania inwestycji. Niestety, ankietowane jednostki nie nawiązują współpracy z sąsiednimi gminami w zakresie promocji gminy bądź prowadzenia innych działań na rzecz pozyskania inwestorów zagranicznych. W połowie przypadków – niezależnie od rodzaju gminy – za obsługę inwestora odpowiada najważniejsza osoba w gminie. Ciągle zbyt mało gmin deleguje do tego celu wydzielonego pracownika, przy czym pod tym względem pozytywnie wyróżniają się gminy miejskie. Nie budzą entuzjazmu także odpowiedzi respondentów, które świadczą o tym, że nie są one aktywne w zakresie wsparcia udzielanego przedsiębiorstwom z udziałem kapitału zagranicznego. Sytuacja taka miała miejsce niezależnie od rodzaju gminy.

Literatura

- Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2014* (2014), red. M. Nowicki, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Gdańsk.
- Czaplewski L., Grzegorzewski A., Kujawka M. (2005), *Stymulanty i destymulanty podejmowania przez inwestorów bezpośrednich inwestycji zagranicznych w województwie kujawsko-pomorskim*, w: *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w województwie kujawsko-pomorskim (stan, znaczenie dla gospodarki województwa, stymulanty i destymulanty napływu)*, red. W. Karaszewski, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń.
- Domański B., Jarczewski W. (2006), *Cel i zakres opracowania*, w: *Klimat inwestycyjny w województwie małopolskim*, red. B. Domański, W. Jarczewski, Departament Gospodarki i Infrastruktury, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Kraków.
- Dziemianowicz W. (2008), *Konkurencyjność gmin w kontekście relacji władze lokalne – inwestorzy zagraniczni*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa.
- GUS (2004a), *Działalność gospodarcza spółek z udziałem kapitału zagranicznego w latach 1993-2002*, Warszawa.
- GUS (2004b), *Działalność gospodarcza spółek z udziałem kapitału zagranicznego w 2003 roku*, Warszawa.
- GUS (2005), *Działalność gospodarcza spółek z udziałem kapitału zagranicznego w 2004 roku*, Warszawa.

- GUS (2006), *Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2005 roku*, Warszawa.
- GUS (2007), *Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2006 roku*, Warszawa.
- GUS (2008), *Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2007 roku*, Warszawa.
- GUS (2009), *Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2008 roku*, Warszawa.
- GUS (2010), *Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2009 roku*, Warszawa.
- GUS (2011), *Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2010 roku*, Warszawa.
- GUS (2012), *Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2011 roku*, Warszawa.
- GUS (2013), *Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2012 roku*, Warszawa.
- GUS (2014), *Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2013 roku*, Warszawa.
- GUS (2015), *Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2014 roku*, Warszawa.
- Godlewska-Majkowska H., Komor A., Zarębski P., Czernecki M., Typa M. (2014), *Atrakcyjność inwestycyjna regionów 2014. Raport syntetyczny*, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa.
- Jarczewski W. (2006), *Rola władz lokalnych w kreowaniu klimatu inwestycyjnego*, w: *Klimat inwestycyjny w województwie małopolskim*, red. B. Domański, W. Jarczewski, Departament Gospodarki i Infrastruktury, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Kraków.
- Jaworek M., Kuzel M., *Aktywność jednostek samorządu terytorialnego województwa kujawsko-pomorskiego w przyciąganiu inwestorów zagranicznych*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 766, „Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia” nr 62.
- Jaworek M., Szóstek A. (2012), *Aktywność jednostek samorządu terytorialnego województwa kujawsko-pomorskiego w pozyskiwaniu kapitału zagranicznego*, w: *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w województwie kujawsko-pomorskim*, red. W. Karaszewski, Wydawnictwo Dom Organizatora, Toruń.
- Karaszewski W., Siemińska E., Jaworek M., Czapplewski L., Kuzel M., Szałucka M., Szóstek A., Kuczmarśka M., Kokosińska M. (2015), *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w województwie kujawsko-pomorskim. Raport z badania*, Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania, Toruń.
- Kola-Bezka M., Kuzel M., Sobczak I. (2009), *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w województwie kujawsko-pomorskim. Stan i znaczenie kapitału zagranicznego dla gospodarki województwa*, Wydawnictwo Uczelniane Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy, Bydgoszcz.
- Kosiedowski W. (2005), *Wprowadzenie do teorii i praktyki rozwoju regionalnego i lokalnego*, w: *Samorząd terytorialny w procesie rozwoju regionalnego i lokalnego*, red. W. Kosiedowski, Wydawnictwo Dom Organizatora, Toruń.
- Kosiedowski W. (2008), *Regiony Europy Środkowo-Wschodniej w procesie integracji ze szczególnym uwzględnieniem wschodniego pogranicza Unii Europejskiej*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń.
- Lizińska W. (2012), *Klimat inwestycyjny jako czynnik bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Polsce (studium na poziomie układów terytorialnych)*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Olsztyn.
- Pakulska T. (2012), *Konkurencyjność bezpośrednia regionów a rozwój przedsiębiorczości*, w: *Atrakcyjność inwestycyjna jako źródło przedsiębiorczych przewag konkurencyjnych*, red. H. Godlewska-Majkowska, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa.
- Pietrzak I. (2002), *Polityka regionalna Unii Europejskiej i regiony w państwach członkowskich*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Szałucka M., Szóstek A. (2012), *Stymulanty i destymulanty podejmowania przez inwestorów zagranicznych inwestycji bezpośrednich w województwie kujawsko-pomorskim*, w: *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w województwie kujawsko-pomorskim*, red. W. Karaszewski, Wydawnictwo Dom Organizatora, Toruń.
- The World Bank (2004), *World Development Report 2005: A Better Investment Climate for Everyone*, Oxford University Press, New York.

CREATING INVESTMENT CLIMATE BY LOCAL AUTHORITIES TO ATTRACT FOREIGN DIRECT INVESTORS TO THE KUJAWSKO-POMORSKIE VOIVODESHIP

Abstract: The article presents some of the issues related to creating investment climate by local authorities to attract foreign direct investors to the Kujawsko-Pomorskie Voivodeship. The problems discussed in this article are presented in two main parts. The first part focuses on the scope of foreign capital inflow to the Kujawsko-Pomorskie Voivodeship. The second part presents the results of a survey conducted under research project entitled “*Foreign Direct Investment in the Kujawsko-Pomorskie Voivodeship*” conducted by a team of Nicolaus Copernicus University of Toruń, Poland in the year 2015.

Keywords: investment climate, regional attractiveness, communes of the Kujawsko-Pomorskie Voivodeship, foreign direct investors

Cytowanie

Jaworek M., Kuczmarzka M. (2016). Kreowanie klimatu inwestycyjnego na rzecz przyciągania inwestorów zagranicznych przez jednostki samorządu terytorialnego województwa kujawsko-pomorskiego. *Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia*, 1 (79), 665–677; www.wneiz.pl/frfu.